

Ammattitaito kunniasa – tai sitten ei

Ammattitaidon ja sen ylläpidon sekä kokemuksen merkitystä korostetaan jatkuvasti kaikissa yhteyksissä. Korkea ammatillisen osaamisen taso on näihin päiviin saakka ollut myös keino selviytyä yhä tiukkenevassa kilpailussa työmarkkinoilla.

Kyllästymiseen saakka on keskusteltu julkisen sektorin alasajosta. Kiistatta on kuitenkin nähtävissä, että julkissektorin – etenkin kuntien – käytettävissä olevien tulojen väheneminen on näkynyt ja tulee näkymään erityisesti teknisen sektorin määrärahojen leikkaamisena. Suunnittelu, jonka osuus kaikista menoista on hyvin pieni, on saanut näissä talkoissa maksaa vähintäänkin osuutensa. Leikkausten lopputuloksena on pienemmällä henkilöresursseilla hoidettu samat ja monissa tapauksissa jopa lisääntyneet tehtävät. Tämä on onnistunut sekä lisääntyneellä ammattitaidolla että jatkamalla päivää. Miten käynee jatkossa?

Varsinkin maakuntakeskuksissa ja eräillä muilla kasvupaikkakunnilla heijastuu 1990-alkupuolen kaavoituksen alasaajo jälleen kerran tonttipulana, nyt tosin luonteeltaan valikoivana. Pulaa on etenkin hyvistä asunto- ja varsinkin pientalotonteista. Kysyntä kohdistuu samalla valtakunnallisesti aiempaa epätasaisemmin, alueellinen eriarvoisuus lisääntyy. Suurin pula tonteista on pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla.

Edellä olevaa taustaa vasten näyttää eräiden, jopa suurten, kaupunkien harjoittama ”hallinnon kehittäminen” varsin kyseenalaiselta. Kun maankäytön suunnittelun tarve on suurimmillaan, ajetaan organisaatioita alas tavalla, joka vuorenvarmasti heijastuu aikanaan kalliina rakentamis- ja varsinkin ylläpitokustannuksina.

Kehityksen tekee erityisen kummalliseksi se, että suunnittelu on lähes ainoita asioita, joilla kunta pystyy itse vaikuttamaan omiin käyttökustannuksiinsa. Ovat-han niin koulu-, päivähoito- kuin terveystalouden palvelut subjektiivisia oikeuksia ja siten kustannukset sellaisia menoja,

joihin kunnilla ei ole käytännössä juurikaan vaikutusmahdollisuuksia.

Yhteiskuntasuunnittelussa maapolitiikalla ja kaavoituksella on keskeinen merkitys. Lukuisissa selvityksissä on pystytty näyttämään toteen, että suunnitelmallisesti toimiva ja johdonmukaiseen maapolitiikkaan nojaava kunta on elinvoimainen myös monilla muilla toiminnan osa-alueilla. Maapolitiikka on pitkäjänteistä toimintaa, jonka tulokset näkyvät vasta vuosikymmenten aikana.

Maapolitiikka ei ole vain teollisuustonttien myyntiä tai elinkeinopolitiikkaa, kuten jopa Vantaan kokoisessa kasvukeskuksessa näytetään ajateltavan. Jos Vantaan tonttiosaston lakkauttamisessa oli kyse taloudellisten säästöjen haalimisesta, ovat keinot täydellisen väärin valittuja. Tonttipäällikkö **Jouko Meriluodon** nauttima arvostus maanmittarikunnan keskuudessa, josta osoituksena esimerkiksi hänen käyttämisensä asiantuntijana uuden maankäyttö- ja rakennuslain valmistelussa, heittää Vantaan päätöksenteon ylle entistä suurempia kysymysmerkkejä.

Vantaan, Joensuun ja monien muiden kuntien sekä maakunnallisten liittojen esimerkit suunnittelun arvostuksen tietoisesta vähentämisestä ja suunnittelijoiden määrän pienentämisestä eivät anna kovin hyvää ennustetta uuden suunnittelukulttuurin läpiviennille näissä organisaatioissa. Uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukainen osallistava ja kansalaisvaikuttamiseen perustuva suunnittelujärjestelmä edellyttää toimiakseen riittävää asiantuntemusta niin kunnissa, maakunnallisissa liitoissa kuin ympäristökeskuksissa.

Maankäyttö- ja rakennuslain yhtenä tärkeänä kulmakivenä on pidetty kaavoituksen asiantuntemuksen lisäämistä. Vuosia esitetty vaatimus kaavanlaatijalle asetavista pätevyysvaatimuksista on vihdoin toteutunut. Kaavanlaatijalta tullaan edellyttämään suunnitelman laadun vaatima pätevyys. Riittävänä pätevyytensä on pidetty korkeakoulussa suoritettua arkkitehdin tai maanmittausinsinöörin tutkin-

toa – jollaiseksi myös ammattikorkeakoulututkinto katsotaan. Nykyisin kaavoja laativien maanmittausteknikoiden ja muun koulutuksen saaneiden kaavoittajien asema turvataan siirtymäsäännöksellä.

Vaikka kaikki arkkitehdit ja maanmittausinsinöörit eivät olekaan maankäytön suunnittelun ammattilaisia, on kyseinen pätevyysvaatimus huomattava parannus nykytilanteeseen.

Toinen merkittävä parannus on kunnille asetettu vaatimus siitä, että kaikilla yli 6 000 asukkaan kunnilla tulee olla kaavoittaja joko yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Toteutuessaan tämä nostaa suunnittelun tasoa usein moitituissa maaseutuajamissa. Edellytyksenä on, että kunnat toimivat lain mukaisesti. Ja että ammattitaitoisia kaavoittajia on tarjolla.

Maankäyttö- ja rakennuslaki pitää huolen myös pienimmistä kunnista, kun aluearkkitehtitoimintaa laajennetaan sisällöllisesti ja alueellisesti. Toiminnan piiriin on mahdollista saada kaikkiaan noin 150 pienintä kuntaa. Kun aluearkkitehdin toiminta samalla muuttuu enemmän kuntien kaavoitustointa tukevaksi, edellytykset pienten kuntien kaavoitustoiminnan asianmukaiselle järjestämiselle ovat olemassa. Varsinkin jos kaavoitusarkkitehdiksi hyväksytään arkkitehdin lisäksi myös maanmittausinsinööri – olipa nimike sitten aluearkkitehti tai aluekaavoittaja.

Ongelmaksi näyttävät yllättäen muodostuvan suurimmat kaupungit. Millä tavoin huolehditaan siitä, että myös niistä löytyy jatkossa riittävä maankäytön suunnittelun ja maapolitiikan asiantuntemus ja riittävät resurssit vastata uuden lainsäädännön ja suunnittelukulttuurin haasteisiin?

MARKKU VILLIKKA
päätoimittaja